

Koersdocument 2022

Koersdocument 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Voorstel	5
Koers 2022	6
Groei in onzekere tijden	6
Groeibriljant	6
Meegroeien	10
Groeien in balans	16
Samen groeien	17
Grondslagen en uitgangspunten	18

Inleiding

Voor de derde keer presenteert ons college een koersdocument aan de gemeenteraad. Met dit Koersdocument 2022 faciliteren we het debat in de raad over de koers voor de komende begrotingsperiode.

In dit Koersdocument geven wij de raad een reflectie op waar we staan en hoe we de koers kunnen vasthouden of bijsturen waar dat nodig is. We kijken langs de langere termijnopgaven naar de toekomst van Nijmegen. Daarbij geven we aan welke grote ontwikkelingen we zien en waar extra inzet of juist behoedzame keuzes nodig zijn om de veerkracht van onze stad te vergroten. Gelijktijdig agenderen we opnieuw een aantal inhoudelijke uitgangspunten waar uw raad over in gesprek kan gaan en ons richting kan geven voor de keuze en invulling in de Stadsbegroting 2022-2025.

Net als vorig jaar is het bepalen van een goede inhoudelijke koers voor 2022 (en verder) niet eenvoudig omdat we nog steeds in een bijzonder tijdsgewricht zitten door de coronacrisis. Er is sprake van enige versoepeling in maatregelen, maar de crisis duurt nog voort en het is nog onduidelijk wat de mogelijke lange termijneffecten zijn. De verwachting is wel dat we langzaamaan weer richting herstel gaan. Ons Koersdocument wordt beïnvloed door coronamaatregelen en daarmee samenhangende onzekerheden, maar het is géén crisisplan.

Dit document is niet bedoeld als basis voor een financieel debat. Waar we in Nijmegen gewend waren om vroeg in het jaar inhoudelijke én financiële keuzes tegelijk te agenderen, zijn we in 2019 overgestapt naar een werkwijze waarbij voor het zomerreces eerst de inhoudelijke koers wordt geagendeerd en besproken met de raad, om vervolgens de voorgestane koers te vertalen in een nieuwe Stadsbegroting. We geven de raad in dit document wel een beeld op hoofdlijnen van het financieel kader omdat dit het inhoudelijke debat kan ondersteunen, maar de detaillering en financiële uitwerking komen zoals gebruikelijk later aan bod.

Voorstel

Onderwerp

Koersdocument 2022

Opsteller	F. Amberg	Datum voorstel	1 juni 2021
Programma	Bestuur en Organisatie, Financiën	Status	Openbaar
Portefeuillehouder	H. Bruls, M. Esselbrugge	Dossiernummer	

Samenvatting

Voor u ligt het Koersdocument 2022 dat is opgesteld als onderlegger voor uw raad bij het richting geven aan de inhoudelijke koers die we volgen voor de komende periode als opmaat voor de Stadsbegroting 2022-2025.

Voorstel

1. Het college de opdracht te geven om de volgende uitgangspunten te gebruiken bij het opstellen van de Stadsbegroting 2022 -2024, deze uitgangspunten zijn in het document omkaderd:
 - De complexiteit en de grote woonopgave rechtvaardigen extra budget en inspanningen (bijvoorbeeld stationsgebied en Kanaalzone-Zuid). Ook omdat dit bijdraagt aan het realiseren van andere grote opgaven.
 - Bestaande voorzieningen zijn hard toe aan vernieuwing en dat is extra te rechtvaardigen door de groei van de stad waarbij deze voorzieningen van belang zijn om een gezonde groei te waarborgen.
 - We houden vast aan de koers die is ingezet vanuit de Economische Visie en het vorige Koersdocument.
 - De mismatch op de arbeidsmarkt vraagt om extra aandacht, zowel vanuit het perspectief van werkzoekenden als ondernemers.
 - Nijmegen werkt volmondig mee aan de doelen van het Klimaatakkoord, maar belangrijke randvoorwaarden zoals wetgeving of betaalbaarheid vanuit het Rijk zijn nog niet gerealiseerd. De gemeente kan niet nog meer eigen financiële middelen en capaciteit inzetten. Dat betekent dat het tempo van de energietransitie (mogelijk) vertraagt.
 - Jeugdzorg is een belangrijk dossier in het streven naar een sociale stad waarin iedereen mee kan doen. Vanuit het Rijk ontvangen we nog steeds te weinig structurele middelen. Als het Rijk niet op korte termijn over de brug komt, zijn we bereid om tekorten tijdelijk zelf aan te vullen, bijvoorbeeld vanuit de (nu nog) overschotten op beschermd wonen en zijn bereid om de jeugdzorg te herstructureren.
 - Brede welvaart is een belangrijk uitgangspunt voor een economisch veerkrachtige, sociale stad. We willen verder onderzoeken wat hiervoor nodig is.
 - We trekken de lijnen van de investeringsdomeinen (met mogelijke nuanceringen) door omdat we verwachten dat de lange termijneffecten van corona daar om zullen vragen.
 - We zien toenemende taken en wetgeving die vanuit het Rijk op ons af komen, de stad groeit en we hebben als stad forse ambities, zeker ook op het gebied van dienstverlening aan onze inwoners. We hebben daarom ook te investeren in onze organisatie en die van (regionale) samenwerkingsverbanden en partners.
 - We lopen niet vooruit op 'positieve' risico's, zoals een bijstelling van het gemeentefonds.
 - We zien een aantal grote financiële opgaven bij de lange termijninvesteringen in onze stad. De ontwikkeling van station Nijmegen vraagt daarbij op korte termijn om een belangrijke financiële impuls die past bij de grote doelen en de koers die we uitzetten.
 - Het is goed om de systematiek van het weerstandsvermogen te evalueren als we kijken naar het langere termijnperspectief van de stad en de complexe opgaven en onzekerheden die voor ons liggen
2. De financiële grondslagen en uitgangspunten vast te stellen zoals die zijn opgenomen in het deel "Grondslagen en uitgangspunten".

Koers 2022

Groei in onzekere tijden

Dit Koersdocument is geen dichtgetimmerd stuk met besluiten, het laat de gemeenteraad zien wat zou kunnen. Waar liggen kansen om Nijmegen als stad aantrekkelijker en veerkrachtiger te maken, wat zijn de grote vraagstukken die op ons afkomen en hoe gaan we daar mee om? De focus ligt op 2022, maar natuurlijk moeten raad en college ook verder vooruit kijken om de echte uitdagingen voor onze stad te vertalen naar helder, toekomstgericht beleid.

Dat is opnieuw geen eenvoudige taak. De effecten van de coronacrisis op de Nijmeegse samenleving zijn bijvoorbeeld nog steeds groot. In het vorige Koersdocument was nog hoop op een korte crisis, maar we kwamen terecht in een marathon waarvan de finish steeds een stukje opschoof. Als gemeente hebben we zoveel mogelijk gedaan om de effecten te dempen en we zijn trots op al die Nijmegenaren die op heel veel verschillende manieren hebben laten zien dat we samen sterk staan. Het einde van de crisis lijkt nu opnieuw in zicht, maar we zijn er nog niet en de 'rek' is er bij veel mensen begrijpelijkerwijs uit. Bovendien hebben we nog geen scherp beeld van mogelijke lange termijneffecten. Dat betekent dat we als gemeentebestuur ook in dit Koersdocument - al is het geen coronacrisisplan - aandacht hebben voor langere termijndoelen die ons helpen om deze periode zo goed mogelijk te doorstaan en die vooral ook sterk bijdragen aan een krachtig Nijmegen na corona.

Er zijn meer zaken die we bij het opstellen van dit stuk nog niet weten. Zo is de kabinetsformatie nog in volle gang en het is onbekend hoe snel dit proces kan worden afgerond. Daarnaast is er nog steeds geen zekerheid over de herverdeling van het Gemeentefonds, de opschalingskorting en de financiering vanuit het Rijk voor het sociaal domein. Ook als we kijken naar grote vraagstukken als de energietransitie zien we nog hiaten in wetgeving en financiering vanuit Den Haag.

Het gemeentebestuur staat dus voor lastige keuzes waarbij de randvoorwaarden (nog) niet altijd helemaal scherp zijn te formuleren. Onze uitdaging is om binnen die onzekerheden de juiste balans te vinden tussen al die aspecten die onze stad sterker kunnen maken en die ons als Nijmegenaren bij elkaar brengen. Dat betekent dat we flexibel moeten opereren, compromissen zoeken, accepteren dat we niet alles al zeker weten. We houden wel koers waar dat mogelijk is, zodat onze stad verder kan groeien. Waarbij groei zich niet beperkt tot inwoneraantal, geld of huizen. Groei gaat juist ook over ons welbevinden en meer specifiek over het evenwicht tussen welvaart en welzijn voor Nijmegenaren.

Groeibriljant

Voordat we de focus leggen op de toekomst is het goed om over onze schouders te kijken en te zien waar we als stad staan en waar we als stadsbestuur in de afgelopen jaren een bijdrage aan hebben geleverd. Zo'n terugblik is waardevol omdat het laat zien wat onze uitgangspositie is en waar we op voortbouwen.

Nijmegen is een stad met een rijke historie, maar ook al ruim 2000 jaar 'werk in uitvoering'. Een groeibriljant met eindeloos veel potentie als we erin blijven investeren om hem stapsgewijs waardevoller te maken. Nijmegen is daardoor voor steeds meer mensen een fijne plek om te wonen, werken en bezoeken. Natuurlijk heeft corona de afgelopen tijd enorme impact gehad, maar als we kijken naar de langere termijntrends dan groeien we door qua inwoneraantal, staan er hijskranen in de stad, blijft de totale werkgelegenheid stijgen, kiezen veel mensen voor Nijmegen vanwege de sociale en culturele veelzijdigheid, en scoort de Waalstad hoog op lijstjes van aantrekkelijke steden.

Langs de hoofdlijnen van de grote opgaven zien we dat er veel is bereikt om de stad economisch veerkrachtiger, duurzamer, socialer en aantrekkelijker te maken. Zonder te pretenderen volledig te zijn, noemen we hieronder een aantal voorbeelden langs de lijnen van de opgaven zoals die in het coalitieakkoord zijn benoemd. Net als in het akkoord is de moderne overheid als vijfde lijn opgenomen. De paragraaf eindigt met een korte beschrijving van de financiële positie.

Duurzame stad

Samen met provincie en de andere regiogemeenten is een bod gedaan voor een Regionale Energiestrategie. Deze voorziet in de groei van opwekking van duurzame energie in de regio tot 2030. Regionaal hebben we ook een contract voor onze elektriciteitsvoorziening afgesloten zodat uiteindelijk al onze duurzame energie lokaal in de regio wordt opgewekt. Deze ontwikkeling ligt op schema. De voorbereidingen voor de bouw van de twee windmolens bij ENGIE zijn gestart, net als de bouw van zonnepark de Grift met 17.000 zonnepanelen. We verkennen initiatieven die bijdragen aan schonere scheepvaart en participeren daarom in landelijke en internationale netwerken.

Nijmegen heeft de ambitie om een aardgasvrije stad te zijn in 2045. In Hengstdal, Bottendaal, Dukenburg en het stationsgebied wordt hier al aan gewerkt. Op dit moment loopt de aanbesteding van een concessie voor warmtenet en warmtelevering in Dukenburg. Een realisatieovereenkomst voor de aanleg van een publieke transportleiding vanaf de ARN naar Dukenburg is in de maak.

In 2016 stelde de gemeenteraad een roetreductienorm vast van 40% minder uitstoot in 2022 om de gezondheid van inwoners te verbeteren. Nijmegen gaat die roetreductienorm halen. De lucht in onze stad wordt steeds schoner, maar we willen meer. Met een kleine dertig maatregelen blijven we daarom de luchtkwaliteit verder verbeteren.

Via een divers aantal activiteiten betrekken we bewoners bij de energietransitie. De activiteiten richten zich op het vergroten van de bewustwording, het delen van kennis en informatie (onder meer via het energieloket), ontzorgen en faciliteren (bijvoorbeeld door collectieve inkoopacties) en financiële prikkels. Dit laatste onder meer met de subsidie voor collectieve aanpak, bijdragen voor proceskosten van wijkinitiatieven, duurzaamheidsleningen, toekomstbestendige leningen, (rijks) subsidie ISDE en gunstige financieringsvoorwaarden vanuit het landelijk Warmtefonds voor startwijken.

Sociale stad

De hervorming van het stelsel van zorg & welzijn is al geruime tijd in volle gang. Afgelopen jaar is veel tempo gemaakt met de besluitvorming. De gemeenteraad heeft ingestemd met de vorming van 'brede basisteams' voor Jeugd & Gezin en voor Volwassenen. We verwachten met deze nieuwe inrichting en bekostiging ('lumpsum') een impuls te geven aan een betere kostenbeheersing in de ambulante vormen van hulp, meer normaliserende oplossingen en samenwerking tussen professionals op stadsdeelniveau. Ook via de stadsdeelagenda's, pilots preventieprogramma's jeugd en het visietraject sociale basis hervormen we naar gebiedsgerichte samenwerking, programmering en bekostiging in het sociaal domein. Met als doelen preventie, inclusie en collectief wijkgericht werken.

Voor hulp aan huishoudens met complexe problemen hebben we de doorbraakaanpak ingevoerd bij de regieteams en het doorbraakteam. Deze werkwijze gaan we breder inzetten. Om jeugdhulp met verblijf zo veel mogelijk te bekorten of voorkomen, zijn extra pleegouders geworven en er zijn pilots met informeel mentorschap en buurtgezinnen. Regionaal en bovenregionaal bundelen we expertise, innoveren we de specialistische hulp en werken we met succes aan meer preventieve jeugdbescherming.

Bestaanszekerheid is uiteraard van groot belang voor onze inwoners, niet alleen in financieel opzicht, maar zeker ook mentaal. Een gratis busabonnement voor de minima, instandhouding van de bijdrage aan de CAZ en

indexering van de individuele inkomenstoelag dragen daaraan bij. Met een armoedeagenda verbetert het aanbod, wordt het bereik groter en de toegang eenvoudiger. De voor veel Nijmegenaren zo belangrijke huishoudelijke hulp bleef ook betaalbaar voor lagere inkomens.

Daarnaast is een veilige stad belangrijk voor een goed leefklimaat voor onze inwoners. Het samen met partners werken aan de veiligheid van onze stad is een van onze kerntaken.

Met Groen, gezond en in beweging stimuleren we geestelijke, fysieke en sociale veerkracht van inwoners. Door verbinding te maken tussen deze heel tastbare zaken, die dicht bij Nijmegenaren staan, krijgt het versterken van het welzijn van onze inwoners een duurzame impuls.

Economische veerkracht

De economische veerkracht van Nijmegen is beproefd in het afgelopen jaar. Toch zien we in onder meer de provinciale werkgelegenheidsenquêtes dat het aantal bedrijfsvestigingen in de afgelopen jaren flink is gestegen. Dat is belangrijk voor de economie van Nijmegen. Om de basis onder onze economie te versterken is in 2019 samen met ondernemers een economische visie vastgesteld. De uitvoering daarvan is in volle gang. Met ondernemers gaan we door met het ophalen en uitvoeren van acties uit de Economische visie. Daarnaast zijn extra middelen vrij gemaakt voor een impuls in de lokale economie en projecten die de impact van Corona verzachten.

In overleg met ondernemers en kennisinstellingen zijn heldere keuzes gemaakt voor kansrijke sectoren waarin Nijmegen zich onderscheidt, zoals Health&High Tech. Campus Heijendaal en de Novitech Campus zijn succesvol en nieuwe instellingen als het Chip Integration Technology Centre (CITC) zorgen voor innovatie en verbinding tussen bedrijven, kennisinstellingen en onderwijs.

Samen met ondernemers, bezoekers en bewoners hebben we ideeën opgehaald voor het inmiddels vastgestelde Actieplan voor de Binnenstad. Daarin staan vijf actielijnen: een ondernemende binnenstad, een groene binnenstad, een logische binnenstad, een levendige binnenstad en een schone binnenstad. De eerste concrete acties worden nu uitgevoerd. Voor het MKB is veel geïnvesteerd in onder meer digitalisering. Op die manier zorgen we dat deze voor de stad zo belangrijke ondernemers makkelijker kunnen innoveren. Het voorbeeld van de Nijmeegse digitaliseringsvouchers is ook in de regio opgepakt.

In de afgelopen drie jaar zijn er zo'n 7500 banen bij gekomen in onze stad. Dat is goed nieuws, want een baan is zo veel meer dan inkomen. Dat zoveel mogelijk inwoners meedoen op economisch en sociaal vlak is essentieel voor een vitale stad. Daarom zetten we ons bijvoorbeeld in om niet alleen te kijken naar diploma's, maar vooral ook het talent van mensen. In 2020 is de nieuwe Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met WerkBedrijf voor twee jaar vastgesteld. Daarin maakten we afspraken om vooral te investeren in jongeren, 50plussers, statushouders en mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast zetten we expliciet in op een goede aansluiting tussen vraag en aanbod en op kansberoepen en groeisectoren. Dat doen we in samenhang met de Economische Visie.

Aantrekkelijke stad

Nijmegen (en directe omgeving) blijft een populaire plek om te wonen. Om die vraag aan te kunnen, moeten we bouwen en zorgen voor voldoende voorzieningen, sociale veiligheid en groen. De moderne en groeiende stad vraagt ook om nieuwe ideeën over bijvoorbeeld mobiliteit en ruimtegebruik.

In veel delen van de stad zijn we al volop in de fase van realisatie. In Waalsprong en Waalfront is en wordt nog steeds volop gebouwd. Voorjaar 2020 hebben we een woondeal gesloten met het rijk waardoor we onze ambities om te groeien en betaalbare woningen te realiseren verder vorm kunnen geven. Twee gehonoreerde Woningbouwimpulsaanvragen voor station Nijmegen en de Winkelsteeg dragen daaraan bij. Ambitie in de woondeal is 30% sociaal en 15% middeldure huur. In deze bestuursperiode verwachten we 1750 sociale

huurwoningen op te leveren, bijna allemaal onder de tweede aftoppingsgrens, en 800 middeldure huurwoningen. De overige 750 sociale en middeldure huurwoningen zijn geprogrammeerd voor de jaren daarna.

In de bestaande woningvoorraad laten we verduurzaming van woningen waar nodig hand in hand gaan met woningverbetering. Hierover hebben we afspraken gemaakt met de woningcorporaties. We kijken ook steeds beter naar de woonomgeving als het gaat om groen en het voorkomen van wateroverlast en hittestress. Om de stad in de toekomst bereikbaar te houden, kijken we naar een betere verdeling van verkeerstromen en zorgen we voor alternatieven zoals deelsystemen, fietsvoorzieningen, goed ov en transferia.

De gebiedsvisie Valkhofkwartier is in 2019 door de Raad vastgesteld. De heringerichte en vergroende Waalkade is in 2020 opgeleverd. De nieuwe inrichting van de Hoogstraat en de Lindenberg is gepland direct na de zomervakantie 2021.

Bij een aantrekkelijke stad horen ook goede voorzieningen op het gebied van sport en cultuur. Nieuwe sportvoorzieningen en (onder meer) een visie op onze zwembaden zorgen ervoor dat mensen gezond in beweging kunnen blijven, zeker met het geleidelijk versoepelen van de coronamaatregelen. De culturele sector is door corona bijna geheel stil gevallen. Naast subsidies zijn alle instellingen afhankelijk van andere inkomsten, zoals ticketinkomsten, verhuur en horeca. De coronacrisis zorgt voor grote financiële problemen in de sector en voor vertraging in de verdere uitvoering van de cultuurvisie. Via het in maart 2021 vastgestelde Actieplan Cultuur zorgen we voor compensatie van gemiste inkomsten en investeren we om de culturele sector weerbaar en wendbaar te maken.

Moderne overheid

De Omgevingsvisie 'Nijmegen, Stad in Beweging' is in oktober 2020 door de raad vastgesteld. We werken nu aan de implementatie van de omgevingswet.

Het versterken en verbeteren van de participatie door inwoners en andere belanghebbenden heeft onze voortdurende aandacht. De manier waarop gemeenteraad, college, ambtenaren en 'de stad' met elkaar praten - en soms ook intensief samenwerken - is niet simpelweg een kwestie van spelregels opstellen. Die afspraken zijn zeker belangrijk, maar we zien dat inlevingsvermogen, betrokkenheid, duidelijkheid en maatwerk essentieel zijn. Dat vraagt iets van alle partijen en als gemeente hebben we daar een grote verantwoordelijkheid in. Nieuwe vormen van participatie, onder meer digitaal, zijn mede door corona in opkomst en daar passen we ons op aan. Dat gaat soms met vallen en opstaan, maar met elkaar zullen we continue blijven werken aan betere participatieprocessen die passen bij een veranderende samenleving.

In de afgelopen periode hebben we geïnvesteerd in het verbeteren van de veiligheid van persoonsgegevens van inwoners en eigen medewerkers. Wij laten via ons interne controleplan structureel onze digitale omgeving toetsen. Dat doen we bijvoorbeeld door een ethische hack test en interne en collegiale audits. Daarnaast vormen *privacy by design*-uitgangspunten vast onderdeel van het gemeentelijk informatie- en inkoopbeleid.

Financiële positie

De financiële huishouding van Nijmegen is in de afgelopen jaren - ook in onzekere tijden - stabiel en robuust gebleken. Daar zijn we uiteraard blij mee. Maar we moeten ook scherp en realistisch blijven, want juist door die houding en verantwoord beleid is Nijmegen uit zwaar weer gebleven, kunnen we investeren én sparen zonder dat we inwoners en ondernemers in moeilijke tijden extra hoeven te belasten.

Dat is nog eens extra belangrijk in deze onzekere tijden, want we zien dat tijdelijke coronasteun vanuit het Rijk en incidentele meevallers op dit moment in belangrijke mate bijdragen aan onze financiële positie. Daarom moeten we alert blijven. Er zijn nog veel onzekerheden en geld dat eenmalig beschikbaar komt, kunnen we maar één keer uitgeven of sparen.

Meegroeien

Er is dus veel gerealiseerd in de afgelopen jaren en de stad staat er over het geheel gezien goed voor. Dat betekent niet dat we rustig achterover kunnen leunen. Er liggen namelijk nog grote kansen én uitdagingen in het verschiep. Mede op basis van de Stads- en wijkmonitor en algemene trends zetten we die hier op een rijtje. We beperken ons daarbij tot de grote lijnen die helpen om de algemene koers te bepalen. Ook geven we de raad een aantal expliciete koersvoorstellen mee voor het debat.

Zoals eerder gezegd, is Nijmegen een stad in transformatie. Net als andere steden zien we dat brede maatschappelijke veranderingen als digitalisering, klimaatverandering of globalisering invloed hebben op de manier waarop we ons dagelijkse leven inrichten. Dat zijn grote bewegingen waar je als individuele stad (en stadsbestuur) maar zeer beperkt invloed op hebt.

Waar Nijmegenaren en de gemeente wel direct invloed op hebben, is de manier waarop we als stad groeien. We zien dat Nijmegen nog steeds heel aantrekkelijk is als woon- en werkplaats. Het aantal inwoners, banen of bedrijfsvestigingen neemt over de langere termijn toe. Daar zijn we uiteraard heel blij mee. Het zorgt voor levendigheid, vernieuwing, diversiteit, creativiteit en economische impulsen. Dat biedt heel veel kansen die we als stadsbestuur graag stimuleren en faciliteren. Maar ook hier gaat het om balans. De 'groeistuipe' van Nijmegen brengen de stad veel, toch moeten we ons ook steeds aanvragen wat die groei teweegbrengt als het gaat om druk op bijvoorbeeld onze woningmarkt, bereikbaarheid of sociale samenhang. Groei uit zich niet alleen fysiek of cijfermatig, we willen als stad ook sociaal 'groeien'. Wat vraagt dat qua meegroeien, veranderen en hoe ver kunnen of willen we daar in meegaan?

Als college zien we een aantal grote vraagstukken die in 2022, maar zeker ook daarna, essentieel zijn voor de toekomst van onze stad en die nu om extra aandacht vragen. Dat wil niet zeggen dat andere onderwerpen er niet toe doen. In programma's, beleid en langs alle grote opgaven blijven we ons de breedte inzetten. De thema's die we aansnijden zien we als actueel, overkoepelend en integraal, we denken niet in 'verzuilde' beleidsterreinen en opgaven. We kiezen dus onderwerpen die bijdragen aan zoveel mogelijk hoofddoelen. Doelen die elkaar versterken en zo krachtige ketens of ecosystemen stimuleren die bijdragen aan oplossingen voor acute problemen én die onze stad klaar maken voor de toekomst.

Woonopgave en voorzieningen

Nijmegen is in Nederland een van de regio's met de hoogste druk op de woningmarkt. Die druk is er zowel op de huur- als de koopmarkt. Volgens prognoses zal het aantal huishoudens tot 2035 nog met 10.000 tot 15.000 toenemen. Voor huidige en nieuwe inwoners betekent dit dat het vinden van een eerste of andere woning vreselijk moeilijk is. Als we een aantrekkelijke stad willen blijven, zullen we sneller moeten bouwen en slimmer gebruik moeten maken van bestaande ruimte. Natuurlijk zijn er grenzen aan de fysieke groei van onze stad. Dat is een vraag die we lokaal, in de regio en landelijk met elkaar moeten oppakken. Samenwerking in het woondossier is onvermijdelijk en leidt vooral ook tot meer kansen en een effectievere aanpak in het belang van onze inwoners.

Op dit moment zien we nog voldoende mogelijkheden om te groeien. Die broodnodige extra woningen brengen verlichting en nieuwe impulsen. Kijk naar het Waalfront waar een ontoegankelijk bedrijventerrein midden in de stad transformeert naar een levendig wijk met zicht op de Waal. Bij die groei hoort wel expliciet oog voor nieuwe vraagstukken op het gebied van duurzaamheid, sociale samenhang, mobiliteit en voorzieningen. Alleen stenen stapelen is niet voldoende. We zullen opnieuw naar de stad moeten kijken als het gaat om bijvoorbeeld groenvoorzieningen, energiezuinig bouwen of autogebruik en parkeerruimte. Dat vraagt niet alleen iets van de gemeente, maar ook van nieuwe en al aanwezige bewoners.

Zo kan aanpassing veel zijn meer dan een bedreiging van de status quo. Op wijk- en straatniveau kunnen en moeten we in de groeiende stad nog meer aandacht geven aan sport- en speelruimte, ontmoetingsmogelijkheden. Het gaat dan zeker niet alleen om nieuwe voorzieningen. In de leefbare, sociale en aantrekkelijke stad is ook

aandacht voor wat we al hadden. Nieuwbouw en transformatie zijn belangrijk, maar we zien ook dat bestaande voorzieningen of groen in wijken toe zijn aan vernieuwing en geschikt gemaakt moeten worden voor de toekomst. Dat is belangrijk om groei aan te kunnen, maar zeker ook voor de mensen die er al gebruik van maken.

Een ander aspect van belang is de integratie van nieuwe doelgroepen in de wijk. Groepen die vanuit beschermd wonen steeds vaker zorg krijgen in hun eigen woonomgeving in plaats van in een zorginstelling bijvoorbeeld. Dat maakt onze leefomgeving anders, maar ook rijker.

Investeren in wonen biedt veel kansen om in de sloopstream van bouwprojecten de openbare ruimte te verbeteren, onderhoud te plegen of voorzieningen te creëren die passen bij een veranderende samenleving. Zo dragen we ook bij aan andere grote bewegingen als verduurzaming en het versterken van sociale cohesie. Bij aantrekkelijk wonen horen ook goede culturele voorzieningen. Uit peilingen van Onderzoek & Statistiek komt dit telkens weer naar voren als een belangrijk element voor de keuze om in Nijmegen te gaan wonen, werken of recreëren.

Daarnaast is er natuurlijk het belang van betaalbaar wonen, zowel voor huurders als kopers. Krapte draagt bij aan excessen op de woningmarkt. Dat willen we uiteraard niet. Nijmegen moet een sociale en inclusieve stad zijn waar iedereen woonruimte kan vinden, ook als je geen hoog inkomen hebt.

Voor het college heeft wonen daarom op dit moment topprioriteit. Enerzijds omdat de krapte hier in Nijmegen zo groot is, anderzijds vanwege de samenhang die we zien met vrijwel ieder beleidsterrein en het versterken van de brede welvaart en het welzijn van onze inwoners.

Voorgestelde koers:

- De complexiteit en de grote woonopgave rechtvaardigen extra budget en inspanningen (bijvoorbeeld stationsgebied en Kanaalzone-Zuid). Ook omdat dit bijdraagt aan het realiseren van andere grote opgaven.
- Bestaande voorzieningen zijn hard toe aan vernieuwing en dat is extra te rechtvaardigen door de groei van de stad waarbij deze voorzieningen van belang zijn om een gezonde groei te waarborgen.

Economische veerkracht

Als we kijken naar de economie en de banengroei ontwikkelt Nijmegen zich goed. Dat zorgt voor innovatie, groei en trekt ook steeds weer nieuwe bedrijvigheid.

Toch voelt zeker niet iedere Nijmegenaar zich onderdeel van die vooruitgang. Denk aan de coronamaatregelen die bepaalde sectoren hard treffen, zoals de horeca of de evenementenbranche. Ook specifieke doelgroepen zijn onevenredig hard geraakt. Denk aan jongeren, flexwerkers en ZZP'ers. Het verschil van de gevolgen van de crisis tekent zich zo steeds scherper af. We zien stevige dalingen én stijgingen qua aantallen banen bijvoorbeeld. Dat maakt het extra belangrijk om landelijk en lokaal goed maatwerk te leveren. Voor nu, maar zeker ook voor de langere termijn, omdat we nog niet precies weten wat de meerjarige gevolgen zijn.

Onze binnenstad scoort nog steeds goed ten opzichte van veel andere steden, maar ook hier is aandacht en vernieuwing nodig. Het visitekaartje van de stad is niet alleen economische belangrijk, maar het is ook het hart van Nijmegen als het gaat om cultuur, evenementen, recreatie, toerisme, ontmoetingen en wonen. Daar investeren we op dit moment in via onder meer het Actieplan Binnenstad.

Ondanks de banengroei is het zorgelijk dat het aantal werklozen licht stijgt. We zien bovendien dat er een groep inwoners is die al langer noodgedwongen langs de kant staat omdat bijvoorbeeld een opleiding ontbreekt of niet aansluit bij de veranderende arbeidsmarkt. Sommigen hebben ook meer begeleiding nodig. Daarom is investeren in ondersteuning, opleidingen, en meer kijken naar kwaliteiten dan alleen maar diploma's, van grote waarde. Allereerst voor deze mensen zelf, maar ook voor een veerkrachtige economie in brede zin. Anderzijds helpen we ook deze groep Nijmegenaren vooruit door een sterk ondernemersklimaat dat zorgt voor banen en kansen op alle niveaus. Het uitvoeren van onze economische visie draagt daar sterk aan bij.

Zo creëren we een economisch veerkrachtige én sociale stad, met kansen voor alle Nijmegenaren om mee te doen in onze samenleving en vertrouwen te hebben in de toekomst.

Voorgestelde koers:

- We houden vast aan de koers die is ingezet vanuit de Economische Visie en het vorige Koersdocument.
- De mismatch op de arbeidsmarkt vraagt om extra aandacht, zowel vanuit het perspectief van werkzoekenden als ondernemers.

Realisatie Klimaatakkoord

Verduurzaming is van groot belang om onze stad klaar te maken voor de toekomst, want zelfs al is niet iedereen het eens over de manier waarop dat precies moet gebeuren, een grote meerderheid van de Nijmegenaren ziet wel de noodzaak.

Het bewustzijn van de inwoners over milieu- en klimaatveranderingen en de noodzaak van een ander, milieubewust gedrag is de afgelopen jaren gegroeid. Veel Nijmegenaren (zo'n 90 procent van de stadspanelleden bijvoorbeeld) vinden de toepassing van duurzame energie belangrijk. Een toenemend aantal Nijmegenaren geeft aan zich bewust te zijn hoeveel stroom en gas er in zijn of haar huishouden maandelijks wordt verbruikt. Het gemiddelde elektriciteitsverbruik per woning is daardoor al jaren aan het dalen. Dat geldt ook voor het gemiddeld gasverbruik. Het aandeel van de woningen met een energielabel met minimaal energielabel B is aanzienlijk gestegen. Ook het aantal woningen aangesloten op stadsverwarming is sinds 2011 verdubbeld. Het aantal woningen met een zonnestroominstallatie is fors gestegen. Hetzelfde geldt voor het aantal bedrijven met een zonnestroominstallatie. Nijmegen behoort ook landelijk tot de steden de afgelopen jaren het meest deden om huizen te vergroenen.

Er ligt nog wel een gigantische opgave in de energietransitie naar aardgasloos, zowel in praktische zin als in de beleving van bewoners. De breed gevoelde noodzaak om over te stappen op duurzame energie botst regelmatig met onzekerheden over betaalbaarheid en betrouwbaarheid, maar ook met de mogelijkheden die een lokale overheid heeft om die transitie vorm te geven. Voor ons zijn dit essentiële voorwaarden om als gemeente de grote stappen te maken die nodig zijn. Als het Rijk niet over de brug komt, staan we voor het dilemma wat we lokaal willen én kunnen doen om in dat gat te springen.

Die afhankelijkheid van het Rijk betekent overigens niet dat we in Nijmegen stil gaan staan. Op lokaal en regionaal niveau blijven we werken aan schonere lucht en mobiliteit of energiebesparing. We maken goede stappen naar een stad met minder hittestress en wateroverlast. In onze bouwplannen en bij het vernieuwen van bestaande wijken en straten. Daar willen we de komende jaren mee door omdat dit bijdraagt aan nieuwe woningen die klaar zijn voor de toekomst en omdat we door 'werk met werk te maken' verduurzaming kunnen combineren met het opknappen van de openbare ruimte en het groen. Dat is effectief, kostenefficiënter en belangrijker nog; het zorgt ervoor dat we onderliggende problemen ook integraal en structureel aanpakken. Dus niet alleen een duurzame

straat, maar ook een mooiere, schonere en sociaal veiligere omgeving. Dat lukt niet overal, maar op heel vele plekken in de stad zijn die combinaties prima te maken.

Voorgestelde koers:

- Nijmegen werkt volmondig mee aan de doelen van het Klimaatakkoord, maar belangrijke randvoorwaarden zoals wetgeving of betaalbaarheid vanuit het Rijk zijn nog niet gerealiseerd. De gemeente kan niet nog meer eigen financiële middelen en capaciteit inzetten. Dat betekent dat het tempo van de energietransitie (mogelijk) vertraagt.

Sociale stad

Het werd al eerder aangegeven, voor een substantiële groep Nijmegenaren is het gevoel van brede welvaart en vooruitgang niet iets waar ze zich als vanzelfsprekend mee identificeren. De coronacrisis heeft dat soms nog versterkt. We zien een toename van eenzaamheid en forse verschillen in gezondheid, welzijn en sportdeelname.

Brede welvaart en bestaanszekerheid zijn van groot belang om alle Nijmegenaren de kans te geven om echt mee te doen. Banen, goed onderwijs, ondersteuning waar nodig en een goed ondernemersklimaat dragen daar aan bij.

Fysieke en mentale gezondheid zal juist ook in de groeiende stad (en wellicht ook door corona-effecten op de langere termijn) van groot belang zijn. De integrale blik is hier in de komende jaren vereist. De zorgvraag zal toenemen omdat we weten dat de groep 70-plussers met zo'n 9000 inwoners toeneemt tot 2035. Maar dat geldt niet alleen voor ouderen, ook in de jeugdzorg bijvoorbeeld komen we middelen te kort om de grote vraag het hoofd te bieden.

Groen, gezond en beweging moet net zo goed onderdeel zijn van onze bouwplannen, economische visie en duurzaamheidsdoelstellingen als de omgekeerde redenering dat voldoende en betaalbare woonruimte, werk, economische groei, schonere lucht, goede culturele en sportvoorzieningen of meer groen een gunstig effect op ons welzijn en onze welvaart hebben. Dat geldt ook voor wijken die ingericht zijn voor zorg in de thuisomgeving en waar sociale netwerken bijdragen aan de leefbaarheid.

Belangrijk uitgangspunt blijft dat we mensen helpen als dat nodig is, maar dat we vooral zo veel mogelijk Nijmegenaren in staat willen stellen om hun eigen leven vorm te geven.

Voorgestelde koers:

- Jeugdzorg is een belangrijk dossier in het streven naar een sociale stad waarin iedereen mee kan doen. Vanuit het Rijk ontvangen we nog steeds te weinig structurele middelen. Als het Rijk niet op korte termijn over de brug komt, zijn we bereid om tekorten tijdelijk zelf aan te vullen, bijvoorbeeld vanuit de (nu nog) overschotten op beschermd wonen en zijn bereid om de jeugdzorg te herstructureren.
- Brede welvaart is een belangrijk uitgangspunt voor een economisch veerkrachtige, sociale stad. We willen verder onderzoeken wat hiervoor nodig is.

Impact corona

Helaas kunnen we nog steeds niet om de effecten van de coronamaatregelen heen. De impact op de Nijmeegse samenleving blijft stevig. Het einde lijkt nu in zicht, maar we zijn er nog niet. Dat betekent dat we ook in dit Koersdocument pleiten voor investeringen die van belang zijn voor de lange termijn, maar die tevens bijdragen aan het dempen van de crisis. Wat ons betreft, trekken we daarom de lijn van de drie gekozen investeringsdomeinen uit het vorige Koersdocument (wonen, cultuur en lokale economie) door, met extra aandacht voor de sociale component. De overheid blijft namelijk een belangrijke actor, ook na het eindigen van de coronamaatregelen. Verwachting is dat de economie zich vrij snel herstelt, maar de overheid is in beeld voor steun aan de meest kwetsbare sectoren en het dempen van de sociale gevolgen van de crisis.

Voorgestelde koers:

- We trekken de lijnen van de investeringsdomeinen (met mogelijke nuanceringsen) door omdat we verwachten dat de lange termijneffecten van corona daar om zullen vragen.

Ontwikkeling uitvoering

Bij het beschrijven van de grote opgaven hebben we in het voorafgaande meermaals gesproken over een stad die meer dan stenen is, een stad waar het welzijn van inwoners voorop staat. Daar hoort een overheid bij die oog heeft voor maatwerk en die de 'menselijke maat' hanteert. Een groeiende stad vraagt steeds meer van onze ambtelijke organisatie. Enerzijds doordat onze dienstverlening zich richt op meer mensen, anderzijds omdat vraagstukken complexer worden. Inbreidingslocaties vragen om intensievere participatie, een mondigere bevolking en complexere vraagstukken vragen om een wendbare organisatie die actief samenwerkt met partners en soepel in het netwerk in de stad en de regio kan opereren. Deze trend is al enkele jaren gaande. Tegelijk zien we steeds wet- en regelgeving op ons af komen die (a)structureel ook extra inzet vraagt. Door efficiënter te werken, heeft de organisatie veel kunnen opvangen en ook zaken verbeterd, maar we bereiken nu een punt waarop de basis om kwaliteit en maatwerk te leveren eigenlijk niet verder kan worden aangetast. De grenzen zijn bereikt.

Voorgestelde koers

- We zien toenemende taken en wetgeving die vanuit het Rijk op ons af komen, de stad groeit en we hebben als stad forse ambities, zeker ook op het gebied van dienstverlening aan onze inwoners. We hebben daarom ook te investeren in onze organisatie en die van (regionale) samenwerkingsverbanden en partners.

Financiële beeld

Nijmegen heeft de financiën op orde. Dat biedt ruimte om essentiële investeringen te doen die echt nu van groot belang zijn voor de ontwikkeling van de stad (en de regio). Maar de ruimte is beperkt omdat er nog veel onzekerheid is over zeer serieuze bedragen. Dat gaat overigens zowel om voor- als nadelen. Zo kan de herverdeling van het gemeentefonds bijvoorbeeld gunstig uitpakken, maar dat weten we nog niet. Ook over de opschalingskorting wordt nog gedebatteerd. Daarom kunnen we er niet zomaar op anticiperen.

Voor Beschermd Wonen en BUIG zien we nu positieve effecten. Bij beschermd wonen is door effectief beleid bijvoorbeeld al enkele jaren sprake van een positieve trend die in 2020 een voordeel opleverde van bijna 16 miljoen. Dankzij slimme maatregelen hebben we in de afgelopen jaren de kwaliteit geborgd en de kosten stevig

omlaag gebracht omdat we weten dat in de nabije toekomst minder geld beschikbaar is vanuit het Rijk. Dit voordeel zal dan ook afnemen en op termijn zelfs helemaal verdwijnen. Op BUIG verwachten we een positieve bijstelling te kunnen doen op de middelen die Nijmegen zelf bijlegt. Dit zal minder zijn dan het resultaat dat in 2020 is gerealiseerd.

Er zijn ook stevige tegenvallers. Zo is bij ambulante Jeugdhulp het zorgvolume toegenomen. We gaan ervan uit dat deze toename structureel is. Zonder hulp van het Rijk zal het niet lukken om een financieel sluitende jeugdzorg te realiseren.

Een deel van de ontstane ruimte bestaat dus uit al eerder geconstateerde incidentele meevallers die grotendeels los staan van corona. Daarnaast is het helder dat de gemeente zonder de financiële steun van het Rijk voor onder meer ondernemers en hun werknemers onoverbrugbare financiële klappen had moeten verwerken tijdens de coronacrisis. Hoe dat er op de langere termijn uit ziet weten we niet. Dat geldt ook voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Als het Rijk niet voortvarend werkt aan meer financiële ondersteuning (en wetgeving) loopt dit proces vertraging op. Nijmegen heeft dan - net als andere gemeenten - niet de middelen om dit zelf op te pakken. Extra investeren in gebiedsontwikkeling en woningbouw betekent ook meer risico's.

Dat betekent niet dat we alles op slot zetten. Natuurlijk moeten we in lijn met eerdere afspraken juist nu blijven investeren om de gevolgen van coronamaatregelen te dempen. In het vorige Koersdocument is 25 miljoen vrij gemaakt voor investeringsdomeinen die helpen om de gevolgen van de coronamaatregelen te dempen en die bijdragen aan de lange termijnopgaven voor Nijmegen. Ook nu zijn er investeringen die eigenlijk niet kunnen wachten in het belang van de toekomst van Nijmegen en de grote opgaven die we voor ons zien. Met misschien wel meest concrete voorbeeld op de woonopgave. Zo is vanuit de gemeente op korte termijn 10 miljoen extra nodig om de verbouwing van station Nijmegen van de grond te krijgen. Hiermee komt de totale gemeentelijke bijdrage op 20 miljoen euro, maar dat is nodig om definitief financiering van Rijk en provincie te krijgen van 96 miljoen euro op een investering van in totaal 116 miljoen.

Zo moeten vooruit blijven kijken door verstandig te investeren en tegelijk behoedzaam te werken aan een solide basis zodat Nijmegen aantrekkelijk, duurzaam, sociaal en economisch veerkrachtig blijft. Het lijkt ons in dat licht goed om ook te bekijken of ons weerstandsvermogen daar voldoende voor is toegerust.

Voorgestelde koers:

- We lopen niet vooruit op 'positieve' risico's, zoals een bijstelling van het gemeentefonds.
- We zien een aantal grote financiële opgaven bij de lange termijninvesteringen in onze stad. De ontwikkeling van station Nijmegen vraagt daarbij op korte termijn om een belangrijke financiële impuls die past bij de grote doelen en de koers die we uitzetten.
- Het is goed om de systematiek van het weerstandsvermogen te evalueren als we kijken naar het langere termijnperspectief van de stad en de complexe opgaven en onzekerheden die voor ons liggen.

Groeien in balans

Hoe maken we mede op basis van de geschetste ontwikkelingen als raad en college verantwoorde keuzes? Net als in het vorige Koersdocument geeft het college aan welke koers in onze ogen kan leiden tot zo solide mogelijke keuzes gericht op de toekomst en welke uitgangspunten daaraan ten grondslag liggen. Het is aan de gemeenteraad om daarop te reflecteren.

Daarbij is het belangrijk om nogmaals voor ogen te houden dat dit Koersdocument primair gaat over het inhoudelijk kader voor de begroting van 2022 en verder.

Keuzes en uitgangspunten college

In het vorige Koersdocument lag de focus onvermijdelijk sterker op de directe gevolgen van de coronacrisis, maar ook is duidelijk gekozen voor een koers die verder kijkt dan dat. Aan die lijn willen we vasthouden, zowel als we kijken naar inhoudelijke afwegingen als bij 'de spelregels' die horen bij investeringen in de grote opgaven van de stad.

Inhoudelijke lijn

Het lange termijnperspectief van Nijmegen is niet wezenlijk veranderd ten opzichte van het vorige Koersdocument. Daarom kiezen we als college voor continuïteit via de grote opgaven in het coalitieakkoord en de vastgestelde investeringsdomeinen van vorig jaar: wonen, cultuur en lokale economie. Dat is een heldere lijn en draagt bij aan het vertrouwen vanuit de stad.

Toch zien we ook redenen voor bijstellingen. Het Koersdocument is immers geen star kader, de bestemming is dan wel helder, maar de route kan op onderdelen wijzigen. De krapte op de woningmarkt heeft zoveel impact op de ontwikkeling van de stad dat we daar in 2022 (en verder) meer nadruk op willen leggen.

Het gaat dan altijd over meer dan stenen zoals we in de terugblik en de toekomstanalyses aangaven. Meer woningen betekent ook meer aandacht voor de sociale kant van die groei. Dus aandacht voor wonen met zorg, voorzieningen, groen en verduurzaming. Een dak boven je hoofd is essentieel, maar ergens prettig wonen, komt direct daarna. We kiezen voor groei, waarbij fysiek en sociaal voldoende in balans zijn. Een gezonde groei biedt namelijk juist veel kansen.

Kortom de hoofdlijnen uit het vorige Koersdocument en het coalitieakkoord willen we met enkele nieuwe accenten doorzetten omdat daar nog steeds een positief effect vanuit gaat. Voor de kortere termijn bij het dempen van de effecten van de coronacrisis, maar zeker ook op de lange termijn. Belangrijke doelen daarbij zijn

- Het versterken van onderliggende basisstructuren in de stad als gaat om bijvoorbeeld voldoende betaalbare woningen, de lokale economie en culturele voorzieningen. Bij het vormgeven van die structuren is nog meer oog voor de sociale aspecten
- Het stimuleren van brede welvaart en welzijn
- Oog voor de menselijke maat
- We ondersteunen waar dat nodig is en kan, maar het uiteindelijke doel is het versterken van de veerkracht van inwoners om hun eigen leven vorm te geven en bestaanszekerheid te hebben

Financiën

Als college stellen we voor om voor de investeringsdomeinen vast te houden aan de belangrijkste criteria uit het vorige Koersdocument.

We investeren op drie niveaus

- Uit coronacrisis investeren (kortere termijn, met oog voor langere termijneffecten van de investering)
- Vooruitkijken en investeren in post-corona tijd via investeringsdomeinen (langere termijn)
- Knelpunten en zaken die we niet uit kunnen stellen in het belang van de toekomst van de stad (lange termijn)

Belangrijk bij deze investeringen

- We rekenen ons niet rijk! Belangrijk blijft dat we behoedzaam investeren en we doen investeringen die zoveel mogelijk bijdragen aan het verzachten van de crisis op de korte en de lange termijn.
- We houden vast aan de ingezette en met de raad vastgestelde koers uit het vorige document, maar kijken wel naar het versterken van bepaalde accenten als we vinden de huidige omstandigheden en verwachtingen daarom vragen.
- Bij het investeren in knelpunten, die niet direct crisis-gerelateerd zijn, gaat het om cruciale zaken die bijdragen aan een veerkrachtige, toekomstbestendige stad. Nieuwe, niet acute wensen schuiven we in principe door naar een nieuwe bestuursperiode (hopelijk in post-corona tijdperk).
- Er is een effect op andere belangrijke beleidsterreinen.
- Er is zowel een financieel-economisch als sociaal-maatschappelijk effect.
- We durven a-structureel te investeren, maar we moeten grenzen van buffers bewaken om de vele onzekerheden het hoofd te bieden en we sparen zodra dat weer kan. Dat is belangrijk vanwege onzekerheden zoals de effecten corona(maatregelen) op langere termijn of wijzigingen in het Rijksbeleid bij de financiering van gemeenten (Beschermd wonen, BUIG, gemeentefonds). Daarnaast weten we niet wat het nog te formeren, nieuwe kabinet aan beleid presenteert.
- We voorkomen zo lang mogelijk dat compensatiemaatregelen leiden tot financiële tekorten die direct moeten worden verhaald op inwoners en bedrijven die het zwaar hebben of weer overeind krabbelen.

Samen groeien

Dit Koersdocument biedt niet alle antwoorden, maar helpt hopelijk om gezamenlijk de koers te bepalen. Dat doen we nog steeds in onzekere tijden, maar ook met het vertrouwen dat Nijmegen voldoende slagkracht heeft om verantwoord door te groeien. Vanuit het stadhuis werken we daar hard aan, maar altijd in de wetenschap dat uiteindelijk ruim 177.000 Nijmegenaren de stad kleur geven en vormen. We hopen dat de richting die we als gemeenteraad en college bepalen in het Koersdebat daaraan bijdraagt.

Grondslagen en uitgangspunten

In de voorgaande hoofdstukken hebben we de beoogde koers geschetst als bouwsteen voor onze begroting. Daarnaast is voor nu de vaststelling van een aantal grondslagen en uitgangspunten nodig om de begroting te maken. Deze zijn hieronder opgenomen.

Areaalontwikkeling woningen en inwoners

In de begroting wordt gerekend met de ontwikkeling van de woningbouw en het aantal inwoners. Hiervoor gebruiken we cijfers van Onderzoek en Statistiek en het programma Wonen. Deze aantallen worden onder meer gebruikt in de ramingen van het gemeentefonds en de belastingopbrengsten.

Aantal woningen per 1-1	2021	2022	2023	2024	2025*
Bestaande stad	650	900	700	700	700
Waalfront	50	150	550	250	225
Waalprong	750	500	1.000	1.000	1.000
Totaal	1.450	1.550	2.250	1.950	1.925
Verschil t.o.v. stadsbegroting vorig jaar	270	550	400	400	

* In de stadsbegroting van vorig jaar was nog geen raming voor 2025 opgenomen

Aantal inwoners per 1-1	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal inwoners per 1-1	177.374	178.000	179.500	181.000	182.000
Verandering t.o.v. vorig jaar	-1.626	-2.000	-2.000	-2.000	

Rente

Voor de komende jaren verwachten we dat de rente laag blijft. Het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht ons om een rekenrente te hanteren die in lijn ligt met de werkelijk door ons te betalen rente. De rente voor deze meerjarenperiode ligt in lijn met de werkelijke rentes van de afgelopen jaren.

	2022	2023	2024	2025
Rekenrente:				
- Inzet van reserves en voorzieningen		0,8% voor gehele meerjarenperiode		
- Doorberekening aan investeringen		0,8% voor gehele meerjarenperiode		
- Rekenrente voor planexploitaties		0,8% voor gehele meerjarenperiode		
Langlopende leningen	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%
Kortlopende leningen	-0,4%	-0,4%	-0,3%	-0,3%

Indexeringspercentages

Op grond van de cijfers uit het centraal economische plan (cep) van het Centraal Plan Bureau (CPB) d.d. 31 maart 2021 stellen we de volgende indexeringspercentages voor:

Indexeringspercentages	loonsom	materiële lasten	Inflatie (CPI)	Gemeentelijke tarieven	T.b.v. subsidies
Indexering 2022	1,50%	1,70%	1,50%		
Nacalculatie (zie toelichting hieronder)	0,40%	-	0,30%		
Totaal	1,90%	1,70%	1,80%	1,83%	1,83%

In de regel corrigeren we de indexeringspercentages alleen voor bijstellingen over het voorgaand jaar, cijfers van de jaren daarvoor wijzigen vrijwel niet. De indexeringspercentages voor 2022 worden dus in de regel bijgesteld met een nacalculatie van de cijfers van 2021.

Vorig jaar waren de indexcijfers voor de loonsom en de materiële lasten voor zowel 2020 als 2021 op zijn minst uitzonderlijk. Het gemiddelde over deze twee jaren was redelijk 'normaal'. Dit had te maken met de onzekerheden die de pandemie met zich meebracht. Uit de cijfers van het CPB dit jaar blijken de afwijkende cijfers in zowel 2020 als 2021 meer naar 'normaal' te gaan. Gelet op de uitzonderlijke ramingen vorig jaar en de forse bijstelling die het

CPB nu doet voor 2020 ligt het voor de hand om de percentages voor 2022 niet alleen met een nacalculatie over 2021, maar ook met een nacalculatie over 2020 bij te stellen.

Parameters grondexploitatie

De parameters voor het doorrekenen van de grondexploitaties zullen in het najaar aan uw raad worden voorgelegd.

